

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201201023-/INJ

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
12/00237-2/EOL

Dato
6. juli 2012

Datatilsynets høringsuttalelse - NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg - Fra usynlig til verdsatt og inkludert

Datatilsynet viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 6. mars 2012 der *NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg* sendes på høring. Utvalget som står bak NOU 2011:17 fremmer i innstillingen en styrket økonomisk stilling for familier som påtar seg omsorgsoppgaver som kommunen ellers plikter å tilby etter den kommunale helse- og omsorgstjenesteloven. Det er lagt særlig vekt på hensynet til familier hvor det er barn med alvorlige varige lidelser, og pårørende med særlig krevende omsorgsoppgaver.

Datatilsynet har noen kommentarer til den fremlagte utredningen. Våre kommentarer knytter seg hovedsakelig til delene som omhandler velferdsteknologi.

Velferdsteknologi

Utvalget omtaler nye muligheter ved bruk av kommunikasjonsteknologi i siste avsnitt av kapittel 5. Ulike former for velferdsteknologi er videre omtalt i utredningens kapittel 6, pkt 6.3. Det vises også til NOU 2011: 11 Innovasjon i omsorg.

Datatilsynet er enig i at ny kommunikasjonsteknologi gir muligheter for en tryggere tilværelse for mange mennesker som til tross for økt behov for helsehjelp ønsker å bo hjemme. Det samme gjelder de ulike former for velferdsteknologi som er omtalt i utredningen. I debatten som har pågått omkring bruk av GPS på personer med demens har Datatilsynet for eksempel gjort det klart at personvern ikke bare handler om personopplysningsvern, men også om å beskytte enkeltmenneskers personlige integritet og verdighet. Bruk av teknologi for å øke menneskers bevegelsesfrihet kan være godt personvern.

Det er imidlertid en kjensgjerning at kommunikasjonsteknologi og flere typer velferdsteknologi også skaper utfordringer for personvernet. Dette gjelder særlig avansert kamerateknologi, sporings- og sensorteknologi og teknologi for behandling og pleie. Bruken av velferdsteknologi genererer behandling av store mengder personopplysninger, og mye av denne informasjonen er av sensitiv art.

Datatilsynet har eksempler fra saksbehandlingen på at pårørende har tatt i bruk kamerateknologi i kommunal omsorgsbolig for nettopp å være trygg på at den de har omsorg

for har det bra og at vedkommende får den hjelpen han/hun har krav på. Det er ikke vanskelig å forstå pårørendes behov for en viss kontroll med hva som foregår i omsorgsboligen, men en slik bruk av kommunikasjons- og/eller velferdsteknologi utfordrer både personvernet til den som bor i omsorgsboligen og de som har sitt arbeidssted i slike boliger. Vi ser også at det kan skape et mistillitsforhold mellom omsorgsgiver/pårørende og kommunen som tjenesteyter.

På bakgrunn av ovennevnte ser Datatilsynet et behov for å klargjøre ansvarsforholdene når helse- og omsorgstjenester skal ytes i private hjem. Utvalget omtaler offentlige myndigheters mulighet til å føre kontroll i private hjem, og at denne er svært begrenset. Problemstillingen kan også stilles motsatt vei: I hvilken grad, og med hvilke midler, kan private kontrollere at offentlige myndigheter gjør sin del av jobben når ansvaret er delt? Det er for eksempel slik at personopplysningsloven vil gjelde dersom kommunen bestemmer seg for å sette opp et kamera eller installere sensorteknologi i en privat bolig som et ledd i helse- og omsorgstjenesten. Slik Datatilsynet ser det er det imidlertid tvilsomt om det samme regelverket vil gjelde dersom en privat part bestemmer seg for det samme. Her kan unntaket for behandling av personopplysninger for private formål i personopplysningsloven § 3 andre ledd komme til anvendelse.

Med den foreliggende utredningen legger Helse- og omsorgsdepartementet opp til at pårørende i større grad skal ha ansvaret for å følge opp sine nærmeste som har et hjelpebehov i hjemmet. Økt bruk av kommunikasjons- og velferdsteknologi er en måte å løse en slik oppgave på. Datatilsynet mener det er viktig å gjøre oppmerksom på at privates bruk av denne type teknologi ikke er regulert i personopplysningsloven, og at følgelig ingen enkeltpersoner vil ha rett til å kreve innsyn, retting, sletting etc.

Personvernmessige konsekvenser

Utredningsinstruksen¹ fastslår at hver sak skal inneholde en konsekvensutredning som skal bestå av analyse og vurdering av antatte vesentlige konsekvenser av den beslutning som foreslås truffet. Det samme gjelder ved utredningsarbeid som er et forarbeid til departementets arbeid med saken.

Til utredningsinstruksen er det utarbeidet en generell veileder i utredningsarbeid. Det går frem av denne veilederen pkt. 11.3 at personvern er et område hvor det kan være aktuelt med konsekvensvurderinger. Dersom saken har personvernmessige konsekvenser, skal disse utredes som et ledd i den ordinære utredningsprosessen.

Datatilsynet kan ikke se at utvalget som utarbeidet *NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg* har gjort noen vurderinger av personvernmessige konsekvenser av de forslag som legges frem. Datatilsynet mener dette er en mangel ved utredningen, og savner særlig en vurdering av hvilke konsekvenser det vil ha for bruker og kommunalt ansattes personvern at private omsorgsgivere i større grad skal ha ansvar for oppfølgingen av brukere av kommunale helse- og omsorgstjenester.

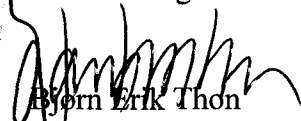
¹ Instruks om utredning av konsekvenser, foreleggelse og høring ved arbeidet med offentlige utredninger, forskrifter, proposisjoner og meldinger til Stortinget, fastsatt ved kongelig resolusjon 18. februar 2000, revidert 24. juni 2005, se Utredningsinstruksen – regjeringen.no.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har utarbeidet en veileder i vurdering av personvernkonsekvenser som er et supplement til den generelle utredningsinstruksen. Denne inneholder gode retningslinjer for hvordan man går frem for å utrede personvernmessige konsekvenser.

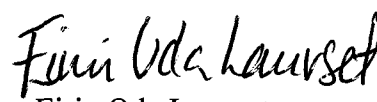
Innebygd personvern (Privacy by design)

Datatilsynet mener at det er mulig å balansere hensynet til omsorgsmottakers personvern, kommunalt ansattes personvern og omsorgsgivers behov for oversikt og kontroll. En måte å oppnå dette på er at bestiller av velferdsteknologi har fokus på innebygd personvern når teknologien bestilles.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
Direktør

Eirin Oda Lauvset
rådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet,
v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo